

ОХОРОНА ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ

*Опара Н. М.,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри безпека життєдіяльності*

У структурі економіки України частка сільського господарства складає майже 23 %, на підприємствах АПК зайнято до 2 мільйонів осіб, або близько 20% усіх працюючих. Тож охорона праці та здоров'я у цій галузі має пріоритетне значення.

Галузь входить у трійку лідерів за кількістю нещасних випадків на виробництві, а за рівнем смертельного травматизму поступається лише вугільній промисловості.

На тлі збільшення обсягів виробництва в АПК кількість травмованих у цій галузі суттєво зменшилась. Проте реальні цифри різняться від офіційних, оскільки роботодавці багато нещасних випадків не пов'язують із виробництвом, намагаючись приховати, наслідок чого вони залишаються поза обліком.

У великих агрохолдингах, де є служба охорони праці, рівень травматизму низький. З дрібними сільгоспвиробниками та фермерами, які використовують найману працю – ситуація складніша.

Причини високого рівня виробничого травматизму і смертності в АПК полягають у відсутності фахівців з охорони праці у малих господарствах; нестачі інспекторів Держпраці; недосконалому законодавстві, у тому, що органи нагляду у сфері праці до цього часу основну увагу зосереджували лише на контролюючих функціях.

Сільське господарство – галузь специфічна і на сьогоднішній день одна з найбільш травмонебезпечних галузей економіки України.

Її характерними особливостями є сезонність виробництва та розкиданість підприємств на великій території, що передбачає її мобільність. Через це значна кількість нещасних випадків стається внаслідок ДТП.

Невипадково більшість травмованих в АПК- це водії, механізатори та підсобні (сезонні) працівники.

Наявний в галузі машинно-тракторний парк на 80 % фізично та морально застарів, і на його оновлення потрібні значні інвестиції.

Великою проблемою, особливо в АПК, є вживання на виробництві алкоголю. Основною причиною 2/3 усіх нещасних випадків є людський чинник.

Специфіка галузі є такою, що в ній завжди високий рівень потенційних ризиків – падіння працівника, потрапляння одягу та частини тіла у незахищені вузли механізмів, наїзди техніки, тощо.

Кожний другий мешканець села страждає на захворювання органів кровообігу, кожний третій – органів дихання, дуже поширеними є хвороби органів травлення, алкогольна залежність, тощо.

Більшість селян стикаються з чинниками ризику, їх впливом на здоров'я, як під час ведення домашнього господарства, так і на виробництві (на 55 % об'єктів АПК перевищено гігієнічні нормативи, не вистачає засобів індивідуального захисту. За період з 2000 до 2014 року на селі значно зменшилася кількість лікарень (з 1007 до 104), фельдшерсько-акушерських пунктів з 16 до 13 тисяч). За таких умов медична допомога для мешканців села є недоступною.

Першопричиною нещасних випадків в АПК здебільшого є не певні особи, а хиби у плануванні та організації виробничого процесу.

Є кілька шляхів поліпшення стану охорони праці в АПК.

Перший – запровадження регламенту оперативного та систематичного контролю стану мобільності сільськогосподарської техніки, системи її технічного оцінювання.

Другий – реальне впровадження на підприємствах СУОП та ризик – орієнтованого підходу.

Колективом викладачів НУБіПу вже розроблено класифікатор ризиків на механізованих роботах у рослинництві та тваринництві.

Третій – формування працезохоронного світогляду, оскільки рівень його розвитку дуже низький і всіх починаючи від керівників і закінчуючи робітниками.

Необхідно впроваджувати систему управління гігієною та охороною праці відповідно до міжнародного стандарту OHSAS 18001.

Залучення системи менеджменту для аналізу причин ризиків у кожному секторі виробництва (рослинництві, тваринництві, виробництві цукру, біогазу), мінімізації їх чи повного усунення.

Роботодавці повинні мати право вкладати стільки коштів в охорону праці, скільки необхідно.

Державною службою України з питань праці запропоновано включити до стратегії розвитку аграрного сектору окремий розділ, що стосується охорони праці та здоров'я працівників.

Забезпечення безпеки праці та збереження здоров'я працівників детально регламентовано в законодавстві ЄС, з якими Україна підписала угоду про асоціацію.

Щоб подолати проблеми безпеки праці в галузі АПК, необхідно модернізувати нормативно-правову базу, нормалізувати її з європейськими стандартами, здійснювати якісне навчання, доносити працезохоронні знання безпосередньо до працівників, формувати культури безпечної праці.

Найдосконаліше завдання – змінити ставлення працівників до свого здоров'я та життя.

Список використаних джерел

1. Журнал «Охорона праці» № 3 (2016) ст. 4-8.